

	Koalícia Progresívne Slovensko a SPOLU – občianska demokracia		
	Celkový počet bodov:	28	Hodnotenie:

ODPOVEDE

Ak sa dostanete do Národnej rady, zaistíte, aby sa Slovensko stalo najneskôr do roku 2050 uhlíkovo neutrálnym štátom?

- Nie
- **Áno (1 bod)**
- Áno, dokonca už do roku 2040

Podporujete ambicióznejšie európske ciele pre znižovanie emisií skleníkových plynov do roku 2030?

- Nie, súčasných 40 % je dostatočných
- Áno, na 45 %
- Áno, na 50 %
- Áno, na 55 %
- **Áno, na 65 % (2 body)**

Komentár strany:

Cieľ Progresívneho Slovenska/Spolu na európskej úrovni je znížiť emisie skleníkových plynov postupne o 65 % do r. 2030, vzhľadom na emisné scenáre IPCC, historický a morálny záväzok EÚ, ak má EÚ reálne prispieť k udržaniu oteplenia na 1,5 °C. Vo volebnom programe jasne deklarujeme, že strategický a legislatívny rámec aktualizujeme tak, aby znižovanie emisií skleníkových plynov bolo v súlade s cieľom udržať oteplenie na 1,5 °C. Zároveň ale kvôli našej snahe premostiť prechod od dnešného 50 – 55 % cieľa k 65 % cieľu aj pre iné demokratické sily (okrem zelených) v európskom parlamente, ktoré zatiaľ majú väčší problém so 65 % cieľom, diskutujeme niekedy s partnermi s použitím umiernenějšíeho, pre nich prijateľnejšieho slovníka – o emisnom cieľi „najmenej“ na úrovni 55 % s tým, že potrebujeme otvoriť diskusiu o jeho dostatočnosti a o potrebe postupne usilovať o cieľ 65 % do r. 2030.

Podporujete, aby s koncom uhlia Slovensko zároveň opustilo tiež výrobu elektrickej energie a tepla z ropy a plynu?

- Nie
- Áno – najneskôr do roku 2030
- **Áno – najneskôr do roku 2040 (1 bod)**

Komentár strany:

Ani jedna z navrhovaných odpovedí nezodpovedá odpovedi, ktorú by sme uviedli, ale nám najmenej vzdialená je pre nás zaznačená odpoveď "áno, najneskôr do r. 2040". Vieme, že dodatočné rezervy fosílnych palív, vrátane zemného plynu, majú diskutabilnú, z istých aspektov až nulovú úlohu vo výrobe energie po roku 2035 pri dodržiavaní cieľov Parížskeho dohovoru. Zároveň nám ale v súčasnosti nie sú známe socioekonomické, technické, právne a environmentálne štúdie o dôsledkoch náhrady plynu v rôznych časových horizontoch. Preto aj keď sme tou politickou silou, ktorá ako prvá otvorila v SR aj tému potreby postupného útlmu aj zemného plynu (pokiaľ nám je známe) a kriticky sa vyjadrujeme k niektorým novým infraštruktúrnym projektom pre tento fosílny zdroj, dnes nevieme zodpovedne určiť presný dátum opustenia výroby energie zo zemného plynu v SR. Preto pripúšťame aj možné mierne prekročenie tohto dátumu v prípade, že by sa objektívne preukázali závažné socioekonomické, environmentálne, právne a technické dôvody. Slovensko má svoje špecifická výraznej plynofikácie aj s ohľadom na znižovanie znečisťovania ovzdušia a pre stanovenie konkrétnych termínov bude najprv potrebné najprv realizovať vyššie spomínané socioekonomické, technické a environmentálne analýzy. Náhradu zemného plynu je potrebné realizovať citlivo a s ohľadom na miestne špecifiká.

Podporujete rýchly rozvoj obnoviteľných zdrojov v súlade s ochranou ekosystémov a decentralizáciu energetiky (napríklad umožnením pripájania nových menších zdrojov do siete ľuďmi a firmami) namiesto fosílnych palív?

- Nie, súčasný cieľ 19,2 % OZE pre rok 2030 je dostačujúci
- Áno, mali by sme zvýšiť cieľ pre rok 2030, ale iba ľahko
- **Áno, mali by sme dramaticky zvýšiť cieľ pre rok 2030 (2 body)**
- Áno, mali by sme smerovať k cieľu 100 % obnoviteľnej energie

Komentár strany:

Podporujeme nárast podielu z 19,2 % na najmenej 24 % do r. 2030 v súlade s odporúčaním Európskej komisie, tak to deklarujeme aj vo volebnom programe. A samozrejme, v dlhodobom horizonte podporujeme postupný prechod na 100 % OZE pri rešpektovaní limitov prírody a zameraní sa na úspory a energetickú efektívnosť.

Pre využívanie OZE presadíme stanovenie dôsledných kritérií pre udržateľné využívanie obnoviteľných zdrojov energie (hlavne biomasy a MVE), ktoré zabezpečia rešpektovanie limitov prírody a vedecké poznatky (napr. o emisiách z využívania biomasy). Tie musia napr. zahŕňať zákaz spaľovania guľatiny na výrobu energie, ktorý obmedzí energetickú biomasu len na zvyšky z lesného hospodárstva a odpady. Rozvoj OZE nesmie ísť na úkor prírody (biomasa na úkor lesov, MVE na úkor riek) a musí mať reálny, výrazný vplyv na znižovanie emisií skleníkových plynov a celkom záťaže prostredia. Zároveň je potrebné nastaviť rozvoj OZE tak, aby čo najviac generoval rozvoj regiónov v rámci regionálnych energeticky sebestačných politík.

V akom tempe by ste podporili obnovu verejných budov (školy, nemocnice, úrady, ...) smerom k ich ekologizácii a znižovaniu energetickej náročnosti?

- Tempo 1% ročne
- Tempo 2% ročne
- **Tempo 3% ročne (2 body)**

Ak sa dostanete do Národnej rady, podporíte znižovanie emisií v poľnohospodárstve a presun dotácií z intenzívneho poľnohospodárstva do ekologických a udržateľných foriem poľnohospodárstva a prechod na produkciu, ktorá bude chrániť prírodné zdroje, podporovať biodiverzitu a smerovať k uhlíkovej neutralite?

- Nie
- **Áno (2 body)**
- Áno, ale až po roku 2030

Podporíte vyhlásenie stavu klimatickej núdze na Slovensku?

- Nie
- **Áno (2 body)**

Komentár strany:

Vyhlásenie stavu klimatickej núdze patrí medzi priority koalície Progresívne Slovensko / Spolu, zároveň však považujeme za dôležité, aby sa nevyhlasoval fráčovito bez väzby na konkrétne opatrenia vedúce k výraznejšiemu znižovaniu emisií skleníkových plynov a dôslednejším aktivitám adaptácie na vplyvy zmeny klímy. Naopak koalícia Progresívne Slovensko/Spolu vyhlási stav klimatickej núdze v podobe balíka konkrétnych opatrení, ktoré povedú k zmenám legislatívy a spôsobu investičného rozhodovania štátnych inštitúcií. Tak, aby vytvorili rámec pre znižovanie emisií skleníkových plynov v súlade s cieľom udržať globálne oteplenie na 1,5 °C a dôslednejšiu adaptáciu na zmenu klímy, zabránia investíciám do nových projektov využívajúcich fosílny zdroje resp. poškodzujúcim adaptáciu, a protichodnosti politik dotýkajúcich sa zmeny klímy. Okrem iného pripravujeme s širokým tímom odborníkov úpravy mnohých zákonov, napr. zákona o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, o ochrane prírody, legislatívu dotýkajúcu sa energetiky, dopravy atď.

Považujete pokles biodiverzity a vymieranie druhov za problém, ktorý ohrozuje chránené druhy aj na Slovensku a potrebuje preto neodkladné riešenia, vrátane neodkladného zlepšenia praktickej ochrany biotopov a druhov?

- Nie
- **Áno (1 bod)**

Slovensko nedostatočne chráni pralesy a lesy v chránených územiach, ktoré sú kľúčové z pohľadu zmierňovania či prispôsobovania sa zmene klímy a rovnako sú stanovišťom

druhov európskeho významu. Presadíte vznik prísne chránených bezzásahových území so zameraním na ochranu prírody, biodiverzity a krajiny?

- Nie
- **Áno, aspoň 5% z celkovej rozlohy Slovenska (1 bod)**
- Áno, aspoň 10% z celkovej rozlohy Slovenska

Celkový počet: **14 bodov**

OTVORENÉ OTÁZKY

Aké tri konkrétne kroky zavediete, aby Slovensko čo najrýchlejšie začalo znižovať emisie skleníkových plynov? **2 body**

- Vyhlásime stav klimatickej núdze v podobe balíka legislatívnych a ekonomických opatrení, ktoré povedú ku konkrétnym zmenám legislatívy a zmenám v spôsobe investičného rozhodovania, na ktoré majú dosah štátne inštitúcie. Zabráni investíciám do nových projektov využívajúcich fosílnu energiu a zabezpečí súlad všetkých, aj finančných politík, na ktoré má dosah štát, s klimatickými cieľmi. Všetky nové zákony a verejné investície budú musieť byť záväzne posudzované z hľadiska vplyvu na emisie skleníkových plynov a adaptáciu na zmenu klímy.
- Spustíme reformu slovenského lesníctva a zastavíme rozsiahle výrubu lesov. Vedecké poznatky poukazujú na významnú absorpčnú funkciu lesov pri záchyte CO₂ z atmosféry a rozsiahle zásoby uhľikátých látok vytvorené v lesných ekosystémoch. Obmedzenie ďalších výrubov a ochrana prirodzených ekosystémov majú okamžitý efekt na znižovanie emisií.
- Zlepšíme legislatívny a strategický rámec na zvýšenie investícií do úspor energie a energetickej efektívnosti. V energetike a teplárstve podporíme výmenu uhlia za lokálne obnoviteľné zdroje energie. Podporíme zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na energetickom mixe v súlade s aktuálnymi odporúčaniami Európskej komisie (najmenej 24% do 2030). Prednosť dostanú podporované mechanizmy zamerané na malé lokálne zdroje na mieste spotreby a na budovách. Zabezpečíme vznik udržateľných energetických politík na úrovni regiónov – koordináciu prechodu regiónu k vyššej miere energetickej sebestačnosti na báze úspor energie, energetickej efektívnosti a lokálnych obnoviteľných zdrojov. Zvýšime tempo zatepľovania rodinných domov a verejných budov na 3%. Naštartujeme rozvoj čistého a zeleného priemyslu. Nové ministerstvo životného prostredia, energetiky a klimatickej krízy bude vystupovať aktívnejšie v príprave projektov, ktoré umožnia aj podnikateľom lepšie využívať zdroje v Envirofonde, Modernizačnom fonde EÚ ETS a Inovačnom fonde EÚ ETS plynúce z obchodovania s emisnými povolenkami. Zároveň sa zaručujeme, že najmenej 50% príjmov z predaja emisných povoleniek sa bude využívať na zelené projekty, ktoré preukážu najvyššiu mieru zníženia skleníkových plynov na investované euro.

Aké tri konkrétne kroky zavediete na podporu znižovania emisií skleníkových plynov v doprave? 2 body

- Na podporu cyklodopravy každoročne alokujeme zdroje vo výške desiatok miliónov eur, ktoré sa budú kumulovať na špecifickom účte. Budú zdrojom prostriedkov pre rozvoj cyklodopravy s dvomi grantovými schémami – na riešenie neprimerane zaťažených ciest a na podporu cyklodopravy. Podporíme rozvoj cyklotrás prostredníctvom legislatívnych zmien, ktoré urýchlia ich povolovanie a výstavbu. Zmeníme pravidlá na umiestnenie cyklotrás v meste tak, aby ich začlenenie do existujúcej infraštruktúry bolo čo najrýchlejšie, efektívne a ekonomické.
- Sústreďme sa na revitalizáciu a modernizáciu koridorov, hlavných a regionálnych železničných tratí, dofinancujeme údržbu železničnej infraštruktúry a vypracujeme plán výstavby vysokorýchlostných tratí. Zvýšime objednávku štátu v železničnej osobnej doprave o min. 5 miliónov vlakových km ročne. Zavedieme dotácie na podporu elektrickej hromadnej, resp. verejnej dopravy, z ktorej majú prospech všetci a nielen malé množstvo úspešných v dotačnej schéme na podporu nákupu elektromobilov pre jednotlivcov.
- Dobudujeme záchytné parkoviská a zabezpečíme výstavbu terminálov integrovanej osobnej prepravy a pripravíme technické podmienky na rozvoj kombinovanej dopravy. Zavedieme cirkulačnú emisnú daň z motorových vozidiel ako dodatočnú daň sledujúcu environmentálny charakter v spotrebe. Táto každoročná progresívna daň by sa odvíjala od množstva emisií (g/km). Podpora čistejšej dopravy bude zameraná na čistú verejnú dopravu a tvorbu infraštruktúry pre hlbšiu trhovú penetráciu bezemisných osobných vozidiel.

Aké tri konkrétne kroky zavediete pre adaptáciu na zmenu klímy, posilnenie ekologickej stability krajiny a jej schopnosti odolávať suchu, povodniam či nedostatku vody? 2 body

Pre adaptáciu na zmenu klímy budeme podporovať implementáciu nielen troch, ale všetkých odborne podložených opatrení (ktorých sú desiatky), uvedomujúc si, že:

- proces adaptácie musí byť založený na kvalifikovanom hodnotení zraniteľnosti a identifikácii rizík na konkrétnych územiach a ich špecifik, a
- nie je postačujúce spoliehať sa len na technické a inžinierske adaptačné opatrenia, ale do uvažovania je potrebné zahrnúť aj zásadnú transformáciu sociálnych, ekonomických a infraštruktúrnych systémov, a
- realizácia adaptačných opatrení, ktoré sú založené na pseudovedeckých predpokladoch, procesu zvyšovania klimatekovej odolnosti škodí.

Ak musíme vybrať 3 kroky, sú to tieto:

1. V problematike zvyšovania častosti intenzívnych zrážok
 - Zavedieme environmentálnu hierarchiu a opatrenia pre nakladanie so zrážkovými vodami vo vykonávacích predpisoch k stavebnému zákonu (zrážková voda sa má prednostne riešiť povrchovým vsakovaním alebo zachytením a následným využitím v mieste, kde spadla) a zavedieme nové regulatív maximálnej nepriepustnosti v územnom plánovaní, ktorý zlepší ochranu a rozvoj zelenej

infraštruktúry v územnom plánovaní. V prípade odborne preukázanej nutnosti podporíme aj infraštruktúrne opatrenia, napríklad vybudovanie protizáplavových hrádzí, poldrov, zvýšenie či usmerenie odtoku prostredníctvom drobných hydrotechnických opatrení, avšak len v lokalitách, v ktorých sa preukáže nedostatočnosť ekosystémových riešení a za podmienky minimalizácie environmentálnych dôsledkov.

- Budeme chrániť, udržiavať a rozširovať prirodzené a prírode blízke lesy. Zavedieme systematickú ochranu lesov s dôrazom na ich mimoprodukčné funkcie, ako sú napr. zachytávanie vody v krajine a ochranu pôdy. Zároveň spustíme prechod na ekologické a udržateľné poľnohospodárstvo a podporíme také spôsoby pôdneho manažmentu, ktoré znižujú riziko povodní a sucha (menšie lány, zásady orby, obnova mokradí, inventúra melioračných zariadení).
- Vytvoríme plán na postupnú revitalizáciu a renaturovanie vodných tokov, ktorého súčasťou bude ochrana a manažment vodných druhov a biotopov, obnova ekosystémových funkcií záplavových oblastí vodných tokov vrátane lužných lesov, mokradí a lúk. Budeme podporovať rozmanitosť štruktúry krajinej pokrývky.

2. V problematike dlhších období sucha

- Znížime straty v rozvodných sieťach vody zlepšením systému detekcie presakovania a zabezpečením realizácie opatrení pre výrazné znižovanie strát vody priesakmi, zavedieme dotačný program na zachytávanie a využívanie zrážkových a odpadových vôd v domácnostiach a na záhradách pre vlastníkov rodinných a bytových domov, sprísňime ochranu vodných zdrojov a zabezpečíme pasportizáciu odstavených vodných zdrojov z hľadiska možnosti revitalizácie a uvedenia do opätovnej prevádzky.
- Prijmeme novú, udržateľnú vodnú politiku Slovenska, vytvoríme a sprístupníme register platných povolení na vodné stavby a povolení na osobitné užívanie vôd, vrátane povolení na odbery a vypúšťanie vôd. Pri plánovaní a rozhodovaní o projektoch s vplyvom na stav vôd zavedieme hodnotenie ekosystémových služieb, v prípade ohrozenia zdrojov podzemných vôd a v chránených vodohospodárskych oblastiach zakážeme používanie znečisťujúcich látok v poľnohospodárstve a lesníctve.

3. Na zvýšenie priemerných teplôt, častosti a intenzity horúčav zareagujeme hlavne prísnejšou ochranou zelene

- Doplníme zákon o ochrane prírody o kompenzačné opatrenia v prípade zásahu do zelene – právnické osoby plánujúce činnosť, ktorá trvalo poškodí alebo zníži rozlohu zelene, budú musieť urobiť opatrenia pre primerané vytvorenie novej zelene. Do roku 2024 zabezpečíme v mestách a obciach SR vysadenie najmenej 100-tisíc drevín, z toho najmenej 25-tisíc stromov participatívnym spôsobom občanmi. Do roku 2024 tiež zabezpečíme v mestách a obciach SR zvýšenie rozlohy zelene v sídlach. Zapojíme obyvateľov a obnovíme 50 ha zelene, školské, terapeutické, historické parky, zeleň v uliciach, vytvoríme 50 ha zelene na strechách a fasádach budov a 20 ha pre mestské poľnohospodárstvo. Zameriame sa na miesta, v ktorých žijú a pohybujú sa najzraniteľnejšie skupiny – starí ľudia, deti a nízkopríjmové skupiny obyvateľstva.

- Pre obce vytvoríme rámec pre tvorbu všeobecne záväzných nariadení, ktoré im umožnia stanoviť podmienky územného rozvoja z hľadiska ochrany ľudí a majetku pred predpokladanými dôsledkami zmeny klímy.

Aké tri konkrétne kroky zavediete na podporu znižovania energetickej náročnosti budov a zvyšovania ich energetickej efektivity? 2 body

- Zlepšíme rámec a metodické usmernenia na podporu obnovy budov tak, aby bola ich obnova komplexná a koncepčná, zohľadňovala opatrenia mitigácie aj adaptácie na zmenu klímy.
- Prijmeme opatrenia na riešenie problému nemožnosti čerpať európske fondy na obnovu verejných budov v Bratislavskom kraji, okrem iného vytvorením systematickej podpory z Envirofondeu.
- Zavedieme dôslednú kontrolu energetických certifikátov a sankcie za nedodržanie požiadaviek vykonávacích predpisov pre energetickú hospodárnosť budov

Aké tri konkrétne kroky zavediete na podporu a nezávislosť občianskej spoločnosti, ochranu ľudských práv ako sú sloboda slova, sloboda novinárskej profesie a nezávislosť občianskej spoločnosti. 2 body

- Kvalitné médiá sú jedným z dôležitých liekov proti dezinformáciám. Prijmeme nový zákon o digitálnych médiách, ktorý by zodpovedal prechodu mnohých médií na čisto digitálne platformy. Vyhradíme väčšie zdroje na tvorbu investigatívnej žurnalistiky vo verejnoprávnych médiách. Prijmeme prísnejšie pravidlá pre posudzovanie koncentrácie vlastníctva v médiách v podobe návrhu Lex Haščák. Zriadime centrum pre hybridné hrozby, ktoré sa bude venovať mapovaniu, predchádzaniu a neutralizácii hybridných hrozieb a dezinformácií. Mediálnu výchovu zaradíme do vzdelávania v rámci existujúcich povinných predmetov.
- Účinnému presadzovaniu a ochrane ľudských práv na Slovensku bráni roztrieštené a často iba symbolické riadenie bez kompetencií a schopnosti ovplyvňovať politické rozhodnutia, legislatívu či verejnú diskusiu. Preto navrhujeme zriadenie Ministerstva pre ľudské práva, občiansku spoločnosť a obranu demokracie SR. Bude zodpovedať za centrálné riadenie agendy ľudských práv na úrovni vlády, ktoré bude schopné plniť úlohu nadrezortnej koordinácie politik ľudských práv. Prispieje tým k skutočnému plneniu jednotlivých záväzkov a cieľov. Praktickým dôsledkom bude aj vytvorenie priestoru na politické líderstvo v téme ľudských práv, ktorá dlhodobo stojí na okraji politického záujmu.
- V spolupráci s mimovládny sektorom urobíme analýzu legislatívy nadväzujúcu na ústavnú garanciu slobody združovania. Na jej základe predložíme návrhy na odstránenie nedostatkov. Predložíme aj návrh na zmenu zákona o petičnom práve s cieľom znížiť kvórum pre petície z dnešných 100 000 na 50 000. Navrhujeme, aby rokovací poriadok Národnej rady SR presnejšie upravil spôsob uvedenia a odôvodnenia petičnej akcie na výboroch a v pléne parlamentu.

Celkový počet: 10 bodov

Hodnotenie programu – ambiciózny, ale nedostatočný: **4 body**

- Prepracovaný a premyslený
- Vníma klimatickú krízu ako jeden z najväčších problémov súčasnosti
- Podporuje vyhlásenie stavu klimatickej núdze podporený legislatívnymi opatreniami
- Podporuje dekarbonizáciu a prechod na bezuhlíkové hospodárstvo s cieľom udržať oteplenie pod 1,5 stupňami Celzia
- Dôraz na podporu znižovania energetickej náročnosti budov
- Podpora obnoviteľných zdrojov energie
- Podpora adaptácie na klimatické zmeny
- Uhlíková daň
- Zmieňuje nutnosť spravodlivé transformácie
- Podpora environmentálneho vzdelávania
- Presun dotácií do environmentálneho poľnohospodárstva
- V doprave dôraz na znižovanie emisií, silná podpora pre verejnú dopravu
- Zmierňovaní dopadov klimatickej krízy ako strategický záujem Slovenska pre zahraničnú politiku

- Nie je prepracovaná pasáž zaoberajúca sa spravodlivú transformáciou
- Nedostatočne ambiciózne ciele pre znižovanie emisií
- Chýba znižovanie produkcie živočíšnych produktov
- Chýba riešenie automobilového priemyslu a tovární na výrobu automobilov

